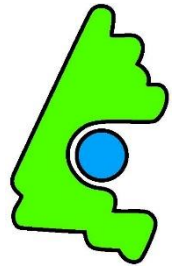

Informatie over transportregisters

Wie zich bezighoudt met familiegeschiedenis is vaak benieuwd naar het onroerend goed van zijn of haar voorouders. Onderzoek hiernaar is niet altijd eenvoudig. Zeker niet als je wat verder teruggaat in de tijd.

Bronnen waarin gegevens over onroerend goed te vinden zijn, zijn: kadaster, notariële akten en akten van schepenbanken.

Waterlands Archief
Centrum voor regionaal historisch onderzoek

Kadaster

In 1832 werd het Kadaster ingevoerd. Vanaf dat moment kent Nederland een uniforme administratie van het eigendom van onroerende goederen. Maar vóór 1832 was er geen algemene registratie van onroerend goed en dat maakt het voor onderzoekers vaak ingewikkeld. Dat heeft ook te maken met het feit dat de Republiek geen centraal georganiseerde staat was, maar een verbond van gewesten. En elk gewest had eigen regels voor bijvoorbeeld belastingheffing en registratie.

Notarieel archief en Oud Rechtelijk Archief (ORA)

Pas met de Franse wetgeving, in 1811, werd in heel Nederland het notariaat ingesteld. Vanaf die tijd ging je voor een testament of de overdracht van een huis of stuk land naar de notaris.

In Holland (Noord- en Zuid-Holland waren nog niet gescheiden) bestond het ambt van notaris toen echter al enige eeuwen. Zo kon men in Edam al in 1574 bij een notaris terecht voor bijvoorbeeld het opstellen van een testament of de verkoop van een huis of een stuk land naar een notaris, en in Monnickendam in 1582; andere Waterlandse steden en dorpen volgden in de 17^e eeuw.

Maar voor diezelfde zaken kon men ook terecht bij de plaatselijke schepenbank. De bestuurders van een stad of dorp, de schepenen, hielden zich bezig met zowel het bestuur als de rechtspraak in hun rechtsgebied; behalve criminele rechtspraak dus ook de zogenaamde vrijwillige rechtspraak.

Voor onderzoek naar onroerend goed kunnen we dus terecht op twee plaatsen:

- de notariële akten over transporten en hypotheek, in de notariële archieven.
- de transportregisters, opgenomen in het Oud Rechtelijk Archief (ORA). Deze registers beginnen in sommige plaatsen al rond 1565 en lopen door tot 1811. Daarna werd de rechtspraak gereorganiseerd. Niet langer de bestuurders van dorpen en steden, maar de nieuw opgerichte rechtbanken hielden zich voortaan bezig met de rechtspraak. Transporten en testamenten werden het exclusieve werkterrein van notarissen.

Transportregisters

In transportregisters zijn de verkopen vastgelegd van bijvoorbeeld huizen, landerijen, schepen, losrentebrieven en obligaties, pakhuizen, lijnbanen, scheepswerven, molens en brouwerijen. Daarom zijn de transportregisters een interessante bron om te weten te komen wat de bezittingen van een familie waren. Vaak kan men daar ook uit afleiden welk beroep een voorouder had.

Bovendien waren bij de verkoop niet zelden meerdere familieleden en/of erfgenamen betrokken. En daarmee krijgen we inzicht in familierelaties.

De transportregisters van ORA en notarieel archief zijn niet gedigitaliseerd. U kunt de inventarissen doorzoeken via het [archievenoverzicht](#) (selecteer ORA: *schepenbank*). De stukken kunt u in de studiezaal opvragen uit depot en inzien.